

День вишиванки

Історія Дня вишиванки

День вишиванки був заснований студентами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича в 2006 році. Спершу вишиванки одягнули лише кілька десятків студентів і викладачів. Протягом наступних років масштаби святкування в Україні тільки росли. Крім того, до нього почала долучатися українська діаспора по всьому світу.

У 2014 році свято відзначали, крім України, вже у восьми країнах світу: США, Канаді, Німеччині, Італії, Франції, Португалії, Румунії, і навіть у Росії, незважаючи на анексію Криму і розв'язану Кремлем агресію на Донбасі. З початком бойових дій на Сході України вишиванки регулярно дарують українським захисникам. На сьогодні географія свята охоплює понад 50 країн.

Вишивка прийшла до нас із сивої давнини. Вона прикрашає рушники, скатертини, сорочки.

Наші предки вірили у чудодійну силу вишивки. В Україні налічувалося дуже багато прийомів вишивання: хрестик, гладь, плетіння, мереження. Використовувались різні кольори. Червоний колір символізував любов, чорний – журбу, білий – надію. Візерунки також мали символічне значення. Калина означала красу та продовження роду, мак – добробут і молодість, барвінок – вірність, волошки – ніжність і скромність, троянди – кохання, соняшник – символ світла та праці.

Вишивки, передаючи характерні ознаки місцевості, різняться між собою орнаментом, гамою кольорів. Кольорова гама вишивок широка: червоне поєднується з чорним, біле із багатоколірним малюнком.

Вишивкою оздоблювали рушники, жіночий та чоловічий одяг. Особливої увагу надавали рушникам — старовинним оберегам дому, родини. У давнину рушник, вишитий відповідними візерунками-символами, був неодмінним атрибутом багатьох обрядів: з рушником приходили до породіллі вшанувати появу нової людини, зустрічали і проводжали дорогих гостей, справляли шлюбні обряди, проводжали в останню путь, прикрашали образ та накривали святий хліб на столі. Рушник є символом, який поєднує людину з її предками, не дає забути свого роду.

Кожен регіон України може похвалитися своїм унікальними вишиванками. Вони відрізняються фасонами, кольором, способом вишивання, орнаментом і візерунками.

В українському суспільстві сьогодні є надзвичайно великий запит на історію та народні традиції, зокрема, з'явилася шалена мода на вишиванки. Нині ми спостерігаємо переосмислення культурних традицій, коли окремий предмет, навіть якщо він давно вийшов з ужитку, стає дорогоцінною пам'яткою.

Основою українського народного строю є сорочка. Українська вишивана сорочка, кожна неповторна через безліч узорів і технік вишивання, має неповторну магнетичну силу краси. Шили сорочки з лляного чи конопляного домотканого полотна.

Останнім часом усе частіше можна побачити людей в українських сорочках — їх одягають у дні релігійних і національних свят, на наукові конференції та громадські зібрання. Певне, сучасні українці інтуїтивно відчують, що їм бракує таємних символів, які гармонізують життя.

Змінюються часи. Змінюються покоління, їхні уподобання та погляди. Змінюються одяг і прикраси. Але залишаються віковічні традиції, які єднають нас із нашими пращурами. Серед них і традиції, пов'язані з вишивкою. Ці традиції є історією нашої країни, історією окремої родини, історією кожної людини. Тож збережімо цей скарб, щоб передати його наступним поколінням.

Вишиванка — це символ здоров'я та краси, щасливої долі й родовой пам'яті, порядності й чесності, любові та святковості. Вона завжди була нашим національним символом, оберегом, гордістю і автентичною ознакою. Проте сьогодні вишиванка є однією з модних тенденцій, навіть голлівудські зірки одягають українські вишиванки, тим самим маючи змогу не лише виглядати по-особливому, а й відчувати себе частинкою України.

Таке поняття як мода — дуже не стабільне, адже кожного року, кожного сезону мода змінюється. І ті речі, які залишаються в моді хоча б декілька років можна назвати класикою. Чи стосується це українського вишитого вбрання? Чи модні вишиванки? Звичайно! Адже саме вишиванку можна назвати класикою української моди. Вона існує тисячі років та славиться своєю красою та яскравими орнаментами.

Перші вишивки на території слов'янських країн мали більш релігійний зміст і оберігали їхніх власників від зла. Саме тому сорочки

оздоблювали візерунками на рукавах, комірах, низом. Існували особливі вишиванки для релігійних ритуалів та святкових подій. А діткам при народженні дарували вишиту сорочку, аби та оберігала їх від злих духів.

Існують безліч різновидів орнаментів, що утворювались протягом століть на теренах України. Не знайдеться, мабуть, жодної країни, яка б мала таку багатогранну культуру вишитого одягу.

Вишиванка середньої Наддніпрянщини, вишиванка Полтавщини, вишиванка Волині, вишиванка Полісся, вишиванка Буковини, вишиванка Покуття, Гуцульська вишиванка, Бойківська вишиванка, Закарпатська вишиванка, лемківська вишиванка, стрій вишиванок Слобожанщини – це далеко не повний перелік видів вишиванок

Познайомимось з особливостями вишиванки різних регіонів країни. Почнемо з середньої **Наддніпрянщини**. Загалом для Київщини характерні вишиванки з геометрично-рослинним орнаментом, стилізовані грона винограду, хмелю, тощо. Основні кольори вишиванок – білий, червоний з відтінком чорного. Чоловіча сорочка Наддніпрянщини вирізнялася низьким комірцем та широкими прямими рукавами. Комір вишивався сірими нитками. Жіночі сорочки Київщини та східної Полтавщини вишивались синіми та червоними нитками з бавовни. Назви узорів були різноманітні: цимбалики, хмелик, павучки, ламані хрести, дубові листки, тощо. На комірцях: скраглі, огірки, чорнобривці, реп'яшки.

В основному **сорочки на Полтавщині** вишивалися білими нитками, рідше — червоними та сірими нитками. Візерунок на сорочках обводився різноманітними кольорами: чорними, червоними, тощо. Вираженого коміра полтавські сорочки не мали, тому що склалися «гармошкою» вручну. Поширеними були яскраві тони, часто траплялося, що вся сорочка вишивалася кольоровими нитками.

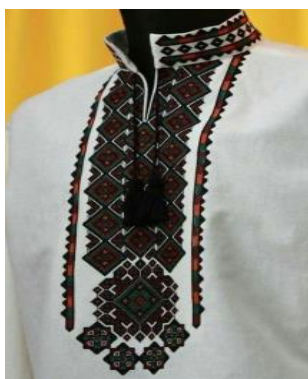

Волинська вишивка славилася своєю оригінальністю. Переважна більшість сорочок викроювались ножем. Вишивка була пронизана прозорими чорними візерунками. Крій жіночих та чоловічих сорочок принципово не відрізнявся. У південних регіонах Волині переважали в орнаментуванні рослинні мотиви. Сорочки біля коміра та рукавів вишивалися виключно світлими нитками.

У візерунках волинських сорочок були хміль, хміль-ягідки, сокирки, копита, дубове листя, хрести, розбиті хрести, вилка, баранячі роги, огірочки на дві половини, тощо.

У вишиванках **Буковини** часто використовують рослинні та геометричні мотиви. В переважній більшості використовують вишивання гладдю, штаповкою, дрібним хрестиком, закрученим швом. При виготовленні таких вишиванок використовують бісер, шовк, срібні і золоті нитки.

Для вишитих сорочок Покуття є характерним лляний виріб із стійкою – вузьким комірцем. Жінки також носили лляні сорочки із грубих матеріалів, які мали вузький комірець та манжети. Вони вважались святковими і вишивались широкою полосою на передній частині. Традиційно використовувалися світлий, чорний, жовтий, зелений, червоний кольори. Сорочки для заможних жінок були з повністю вишитими рукавами. Назви покутських узорів були наступними: церковці, кучері зіздаті, качори, вусаті цілі, клинчасті головочки, слинкові цілі рожеві, лабаті, купчасті.

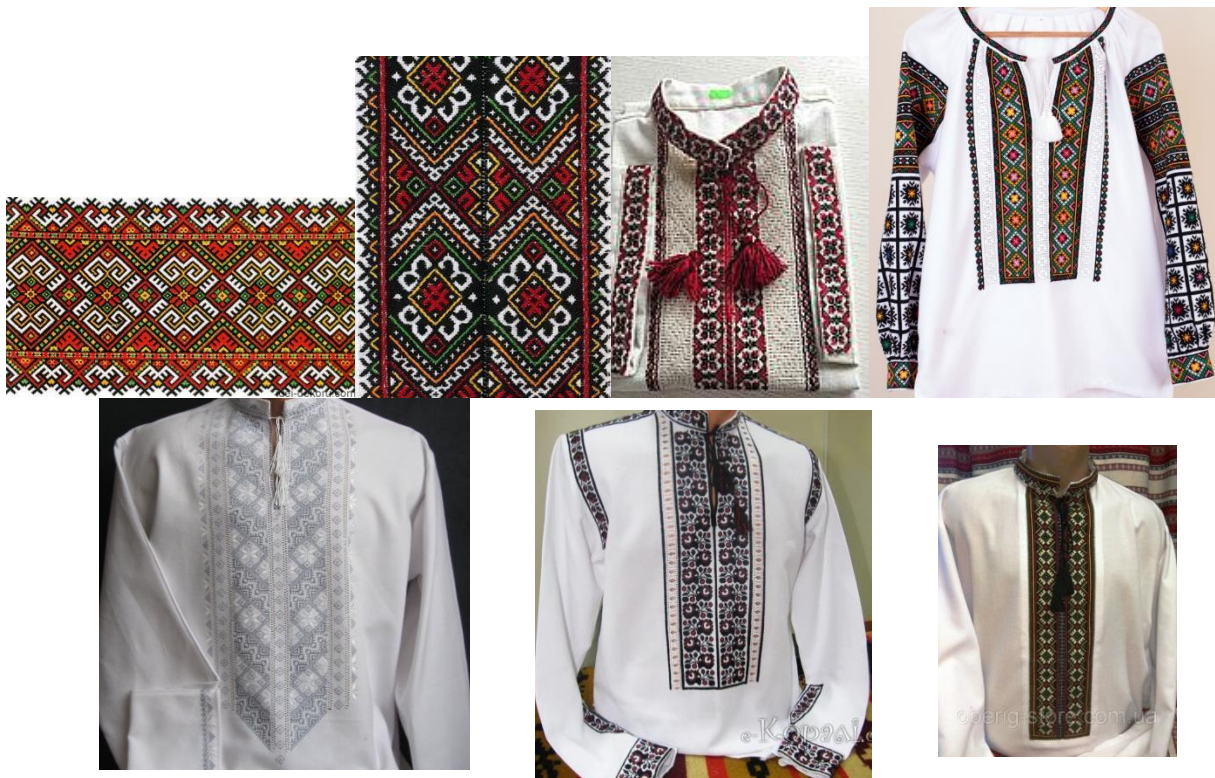

Крій гуцульських вишиванок був відносно простий. На рукавах та манжетах сорочки вишивалися клинки.

Використовувалися традиційно бавовняні нитки.

Носили сорочки поверх штанів. Особлива ознака гуцульських вишиванок – різноманіття геометричних візерунків. Використовується декілька відтінків жовтого кольору, що дають оригінальний золотавий відблиск.

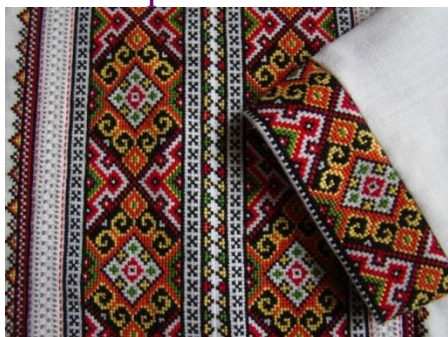
Назви гуцульських узорів – це варварки, волові очі, волошки, хрести зіздові, макові, перлові.

Найбільш різноманітними є бойківські вишиванки: тут кожне село має свій унікальний візерунок та орнамент. Геометричний орнамент на білому полотні додає візерункам прозорості та легкості.

Закарпатська вишиванка характеризується широкою гамою кольорів, використовується як білий, так і багатоколірний орнамент.

Орнаменти лемківських вишиванок були зазвичай простими: з ромбами або зірочками.

Своєрідність **вишивки Слобожанщини** полягала у поліхромній орнаментиці, виконаній півхрестиком і дрібним хрестиком, іноді грубою ниткою, що надавало їм рельєфності. Характерним було шиття білими нитками, настилування (лиштва), вирізування. Переважали геометричні й рослинно-геометризовані узори.

Довкола вишиванки вирує багато легенд та цікавих історій. Наприклад, про особливе значення чоловічої вишиванки як символу кохання. Подейкують, що чумаки довіряли прання своєї сорочки тільки одній єдиній дівчині. Іншим до такого сакрального ритуалу — зась. Так чумак підтверджував вірність своїй коханій.

А от найоригінальнішим видом вишиванок **вважають борщівську**. Її особливість полягає в тому, що вона рясно розшита чорними нитками. Розповідають, що колись турки і татари знищили практично всіх місцевих чоловіків, тому жінки впродовж кількох поколінь вдягали саме такі сорочки.

А у борщівському храмі знаходиться унікальна ікона, на якій зображена Марія, одягнута саме у таку вишиванку.

Орнаменти, якими прикрашають вишиванки, стали настільки популярними, що тепер ними оздоблюють не тільки сорочки! Останнім часом в українців з'явився новий тренд – автовишиванка. Автомобілісти прикрашають свої транспортні засоби спеціальними наліпками. Для кожного замовника створюється особливий дизайн. Розробники розповідають, що «вишивані» наліпки замовляють не тільки власники авто, адже їх можна почепити на будь-яку рівну поверхню. До речі, популярністю вони користуються по всій Україні: тільки у Дніпропетровську таких машин вже налічується близько 150. Розповідають також, що замовлення на автовишиванки надходять і з інших країн: Німеччини, Австралії, Нової Зеландії.

Звичайно, з кожним днем вишиванки набувають більш сучасного вигляду. З'явилися вишиті сорочки в офісному стилі, майстрині почали використовувати різні сучасні тканини, з'явилися модні вишиті спідниці, молодіжні вишиванки, та все ж суть самої вишиванки не змінилася. І нікуди не зникли класичні старовинні вишиванки, зроблені із справжнього полотна, вишиті власноруч українськими майстринями. Також великої популярності набуло вишите вбрання на весілля, дуже багато пар замовляють у майстринь вишиванки з однаковими орнаментами, адже дуже гарно виглядають молоді в однаково вишитому вбранні.

Третій четвер травня: по всьому світу святкуватимуть День вишиванки — свято національної єдності. І які б модні тренди не додавались до сучасної вишиванки, вона не перестане оберігати культурну спадщину наших предків та бути генетичним кодом української нації.

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф